

СПРАВА «АНАТОЛІЙ ЄРЕМЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF ANATOLIY YEREMENKO v. UKRAINE)

(Заява № 22287/08)

Стислий виклад рішення від 15 вересня 2022 року

12 березня 2005 року, заявник, журналіст газети «Дзеркало тижня» (далі – газета), опублікував статтю про стверджувану суддівську корупцію в Господарському суді Донецької області та Донецькому апеляційному господарському суді. 18 березня 2005 року статтю було розміщено на вебсайті газети.

Восьма та дев'ята частини статті були викладені у формі інтерв'ю та включали прямі цитати Ч., зокрема «організована група», «детальна схема роботи всього ланцюжка», «тиск системи», «посприяти у позитивному вирішенні справи».

Декілька суддів згаданих судів звернулися до Ворошиловського районного суду м. Донецька (далі – районний суд) із заявою про зобов'язання редакції газети вилучити статтю з вебсайту та стверджували, що стаття містила негативну оцінку судів і не ґрунтувалася на фактах.

08 квітня 2005 року районний суд частково задовольнив заяву позивачів, не навівши обґрунтування чи оцінки їх позиції, та зобов'язав редакцію газети вилучити статтю з вебсайту. Апеляційний суд Донецької області залишив це рішення без змін.

Касаційну скаргу заявника було відхилено у зв'язку з відсутністю доказів порушення закону. Рішення судів були виконані, а статтю вилучено з вебсайту.

У 2005 році ті самі позивачі подали позов проти заявника, Ч. і редакції газети, стверджуючи, що стаття заявника завдала шкоди їхній діловій репутації, честі та гідності, а твердження, викладені у ній, підірвали авторитет судової влади. Вони просили суд зобов'язати газету опублікувати спростування цих тверджень, а також стягнути із заявника та Ч. відшкодування моральної шкоди кожному позивачу. У своєму поясненні до позову заявник наполягав, що відповідні твердження містили інформацію, важливу для широкої громадськості, а також вказував на належну перевірку використаної у статті інформації. Заявник і Ч. також подали зустрічні позови.

Петровський районний суд частково задовольнив позов суддів та дійшов висновку, що твердження у восьмій та дев'ятій частинах статті не відповідали дійсності, а їхня публікація призвела до заподіяння моральної шкоди всім позивачам. Суд зобов'язав редакцію газети опублікувати спростування цих частин статті, а заявника сплатити відшкодування моральної шкоди та компенсацію судових витрат. Також суд відмовив у задоволенні зустрічних позовів заявника і Ч. як необґрунтованих. Апеляційний суд Донецької області залишив без змін рішення суду по суті. Касаційну скаргу заявника було відхилено.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився, що судові рішення про вилучення статті з вебсайту до розгляду справи про захист честі, гідності та ділової репутації і притягнення його до відповідальності за опублікування оскаржуваної статті були порушенням статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Також заявник скаржився за пунктом 1 статті 6, статтею 14 та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на несправедливість судового розгляду, порушення його прав інтелектуальної власності та професійну дискримінацію.

Розглянувши скарги заявника за статтею 10 Конвенції, Європейський суд зауважив, що з огляду на доступність для громадськості протягом майже місяця публікації до її вилучення, а також її

вилучення лише з вебсайту, а не з вільного обігу, можна зробити висновок, що таке вилучення не підірвало саму суть публічної дискусії. Європейський суд вказав, що за конкретних обставин цієї справи вимога про «необхідність в демократичному суспільстві», яка міститься в статті 10 Конвенції, була дотримана, і запобіжний захід не може вважатися таким, що становив непропорційне втручання у право заявника на свободу вираження поглядів. Отже, не було порушено статтю 10 Конвенції у зв'язку з рішеннями національних судів під час провадження про вжиття запобіжних заходів.

Водночас щодо решти скарг заявника за статтею 10 Конвенції Європейський суд вказав, що притягнення заявника до відповідальності за публікацію оскаржуваної статті становило втручання в його право на свободу вираження поглядів. Європейський суд зазначив, що національні суди взагалі не розглянули, чи стосувалась публікація питання, яке становило суспільний інтерес, зосереджуючись виключно на правдивості оскаржуваних тверджень і шкоді, завданій репутації суддів.

Не проаналізувавши важливість питання, яке становило суспільний інтерес у спорі, національні суди не врахували основну функцію, яку преса виконує в демократичному суспільстві, і не забезпечили баланс стосовно необхідності підтримки авторитету судової влади.

Крім того, Європейський суд вказав, що національні суди не розрізнили твердження, висловлені Ч., і повідомлення таких тверджень заявником, у результаті чого заявник був притягнутий до відповідальності за твердження, які він не висловлював, і які чітко були визнані такими, що належали іншій особі.

Європейський суд дійшов висновку, що причини, наведені національними судами для виправдання втручання в права заявника, не були «відповідними та достатніми», зокрема у зв'язку з тим, що суди не розглянули ключові елементи справи. Отже, було порушено статтю 10 Конвенції у зв'язку з рішеннями національних судів під час провадження про захист честі, гідності та ділової репутації.

Розглянувши інші скарги заявника, Європейський суд вказав, що з огляду на всі наявні в нього матеріали та належність оскаржуваних питань до сфери його компетенції вони не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї, та відхилив цю частину заяви як явно необґрунтовану відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує прийнятними скарги за статтею 10 Конвенції, а решту скарг у заяві – неприйнятними;

2. Постановляє, що не було порушено статтю 10 Конвенції у зв'язку з рішеннями національних судів під час провадження про застосування запобіжних заходів;

3. Постановляє, що було порушено статтю 10 Конвенції у зв'язку з рішеннями національних судів під час провадження про захист честі, гідності та ділової репутації;

4. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 147 (сто сорок сім) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».